

Dane, J., *Honderd jaar kindbescherming. Uitgave ter gelegenheid van het jubileum van de Raad voor de kindbescherming en de Kinderwetten (1905-2005)* (Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2006, 236 blz., €29,95, ISBN 90 6665 668 9).

De zorg voor kinderen werd aan het einde van de negentiende eeuw deel van het debat over sociale wetgeving. De Leerplichtwet van 1901 zorgde door schoolplicht en tegengaan van kinderarbeid door verbetering van de situatie van alle kinderen, maar deze wet was onvoldoende als vangnet voor kinderen met problemen en voor ondersteuning van probleemgezinnen. Door de kindwetten van 1905 werd de overheid verantwoordelijk voor de bijzondere zorg voor criminele en verwaarloosde kinderen. Deze overheidszorg was een politiek en maatschappelijk als noodzakelijk gevoelde aanvulling op het particulier initiatief, dat in de negentiende eeuw een bestel ontwikkeld had met tehuizen, verenigingen, opleidingen en tijdschriften.

Honderd jaar kindbescherming is uitgegeven naar aanleiding van honderd jaar kindbeschermingswetgeving en haar uitvoering. Deze uitvoering werd in 1905 de verantwoordelijkheid van de Voogdijraad, in 1956 gereorganiseerd tot Raad van de kindbescherming. Tot het midden van de jaren vijftig was de uitvoering van de kindbescherming een gezamenlijke taak van de overheid en het particulier initiatief. De overheid zorgde voor de beleidskaders, de financiering en de rechtspraak door kinderrechtshouders. Het particulier initiatief faciliteerde de Voogdijraad met vrijwillig werkende voogden en bestuurders. Het zorgde voor opvang- en ondersteunende instellingen als de Medisch opvoedkundig bureau's en de Bureau's voor levens- en gezinsproblemen.

De invloed van het particulier initiatief werd na 1950 teruggedrongen door de professionalisering van de jeugdzorg door beroepshulpverleners en verbetering van de administratieve organisatie. Kinderbescherming werd deel van een bredere jeugdzorg. Geschoolde maatschappelijk werkers, pedagogen en psychologen namen de taken van vrijwilligers van katholieke, protestantse en socialistische organisaties voor de zorg voor het kind en de begeleiding van gezinnen over. De jeugdzorg werd steeds minder verleend in kleine groepjes van een homogene gezindte, maar raakte georganiseerd langs sociaal-geografische en sociaal-economische lijnen.

De Wet op de jeugdhulpverlening van 1989 vormde een breuk in de jeugdzorg. Hulp moest worden verleend in de regio van het kind en zo kort mogelijk zijn. De provincies werden formeel eindverantwoordelijk voor de jeugdhulpverlening. De rechtspositie van het kind werd versterkt door de instelling van het Advies- en meldpunt kindermishandeling voor het signaleren van kindermisbruik, inzagerecht, verbetering van klachtenprocedures en de instelling van cliëntenraden voor instellingen. De kwaliteit van de jeugdhulpverlening moest worden vergroot door de instelling van de Inspectie jeugdhulpverlening en jeugdbescherming. De Bureau's jeugdzorg bleken het geschikte instrument voor de regionalisering. In 2005 werden de taken tussen deze Bureau's en de Raad voor de kindbescherming definitief verdeeld.

De ontwikkeling van de kindbescherming wordt door J. Dane en zijn medeauteurs I. van der Bij, Th. Willemse en D. Lechner beschreven als een institutionele geschiedenis. De geschiedenis van kindbescherming door wetgeving en uitvoering wordt chronologisch en kwalitatief aan de lezer voorgesteld, in ieder

hoofdstuk voorafgegaan door een korte schets van de politieke en maatschappelijke ontwikkeling. Per hoofdstuk wordt aan het einde aan de hand van een casus het functioneren van de kindbescherming in relatie tot haar cliënten geïllustreerd. Een notenapparaat ontbreekt, waardoor controle op bewijsvoering niet mogelijk is. Tussentijdse conclusies en een slotbeschouwing over het onderzoek en de onderzoeksvraag worden niet gegeven, terwijl men tijdens lezing daar wel behoefte aan heeft.

De doelstelling van het boek is zichtbaar maken hoe maatschappelijke ontwikkelingen hun effect hebben op de aard, vormgeving en werkwijze van de Raad van de kindbescherming en welke taak de overheid daarbij heeft. Hoe de Voogdijraad, later de Raad voor de kindbescherming, heeft gewerkt wordt door de uitvoerige beschrijving van wetgeving en organisatie duidelijk. Twee factoren blijken daarbij doorslaggevend: de financiering door de overheid en de invloed van de tijd op de relatie tussen overheid en samenleving. Hoe effectief de kindbescherming met geslaagd ingrijpen en begeleiden van probleemkinderen en -gezinnen in de tijd is geweest, blijkt door het ontbreken van kwantitatieve gegevens echter niet.

De opvattingen over de relatie tussen overheid en samenleving in de tijd zijn bepalend voor de inrichting van de kindbescherming. Deze is op haar beurt onderdeel van de relatie tussen overheid en samenleving en deel van de verzorgingsstaat. Dit roept vragen op. Hoe is de kindbescherming te duiden als element van de verzorgingsstaat naast andere onderdelen als armenzorg en arbeidswetgeving? Hoe werd het politiek en maatschappelijk debat over deze verhouding gevoerd? Is dit debat ideologisch en praktisch te vergelijken met de discussie over de uitvoering van andere sociale wetgeving voor en na 1940? De auteurs stellen deze vragen niet en dat is jammer. Antwoorden, ook beknopte, hadden de lezer breder inzicht kunnen geven over de plaats van de kindbescherming in de samenleving.

Honderd jaar kindbescherming is een prettig leesbaar jubileumboek, dat juist dankzij deze kanttekeningen uitnodigt tot verder onderzoek naar kindbescherming en jeugdzorg.

K.P. Companje